

A tervezett települési egészségvédelmi és egészségfejlesztési tevékenység egy víziója

A vision of planned actions for community health protection and promotion

Szerző: Girán János ✉

Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Népegészségtani Intézet

Beküldve: 2019. 06. 08.

doi: 10.24365/ef.v60i3.485

Összefoglaló: Az egészségterv kidolgozása és végrehajtása jól reprezentálja az egészségvédelem és az egészségfejlesztés terén megnyilvánuló tervezett cselekvés szándékát. Az egészségtervezés elnevezés azonban számos megközelítést, módszert és eljárást takar. Ugyanakkor az azonos elnevezés nem garantálja az azonos minőségű szakmai tartalmat. Emiatt szükséges tehát az egészségtervezés egységes alapokra helyezése. Az azonos egészségtervezési szakmai standardok biztosításához szükséges az ágazati szakminisztérium által létrehozott vagy kijelölt szervezet közreműködése. Ezáltal az egységes szakmai alap garantálható lehet, és így az egészséghez való jog mindenki számára egyaránt érvényesülhet.

Kulcsszavak: tervezett települési egészségvédelem és egészségfejlesztés; vízió

Summary: Developing and implementing a health plan is a proper demonstration of the intended actions in the field of health protection and health promotion. However, under the name 'health planning', there are many different approaches, methods, and procedures available. Even though the identical name does not guarantee the same quality of professional content. Therefore, health planning should be placed on a standard professional basis. To ensure the same professional standards of health planning, the involvement of an organization established or appointed by the sectoral ministry is required. By doing so, a standard professional base can be guaranteed and the right to health can apply to everyone.

Keywords: planned health prevention and promotion actions on settlements; vision

A TERVEZETT TELEPÜLÉSI EGÉSZSÉGVÉDELMI CSELEKVÉS RELEVANCIAÍJA

Egy településen az egészségvédelem és az egészségfejlesztés érdekeit számos kezdeményezés szolgálhatja. Ezek között lehetnek olyanok, amelyek részei valamely szakpolitikai ágazat cselekvési tervének, illetve amelyek adott lehetőséget kihasználva spontán módon szerveződnek. Mindkét megoldásnak megvan a maga előnye és relevanciája, azonban a tervezett tevékenység rendszerint a folyamatos aktivitás szándékát és az ehhez

szükséges szakmai, döntéshozatali és forrásallokációs elköteleződést is magába foglalja.

Az egészségterv kidolgozása és végrehajtása jól reprezentálja az egészségvédelem és az egészségfejlesztés feladataival összefüggően tervezett cselekvés szándékát. Jó hír, hogy a települési egészségtervezés Magyarországon létező gyakorlatként működik, mi több, a járásszékhely települések esetében a járási egészségterv kidolgozása törvényi kötelezettséget jelent. Mindazonáltal az egészségtervezés elnevezés számos megközelítést, módszert és eljárást takar. Az azonos elnevezés azonban nem

garantálja az azonos minőségű szakmai tartalmat. Az azonos minőségű szakmai tartalom hiányában nem várható el, hogy az egészséghez való jog az ország minden településén ugyanolyan módon érvényesülhessen. Mindebből következően a települési egészségtervezés feladatával összefüggésben olyan rendszer kialakítása szükséges, amely azonos módszertan alkalmazásával egységes szakmai minőséget biztosít minden hazai község és város lakója számára, hogy az egészséghez való jog mindenütt azonos módon érvényesülhessen.

A TERVEZETT TELEPÜLÉSI EGÉSZSÉGVÉDELMI CSELEKVÉS EGY PÉLDÁJA

Az egészség védelmét is célzó települési tevékenységeket vizsgálva több olyan feladat említhető, amellyel kapcsolatban az egységes tervezési gyakorlat már megvalósulhatott. Példaként szolgálhat a települési stratégiai zajtérképek – és a kapcsolódó intézkedési tervek – készítésének kötelezettsége.

A települési stratégiai zajtérkép készítésének kötelezettségét önálló jogforrás írja elő minden 100 ezer főt meghaladó lélekszámú település esetén.¹ A kötelezettség végrehajtásával kapcsolatos módszertani és egyéb alapvetések meghatározásáról ugyancsak önálló jogforrás rendelkezik.² A stratégiai zajtérképek elkészítésének feladatát az ágazati miniszter által kijelölt szakmai szervezet végzi.³ Ez a rendszer képes biztosítani a feladat ellátásához szükséges szakmai háttérrel, így garantálja minden város esetében az azonos minőségű szakértelem rendelkezésre állását. Ezen túlmenően biztosítja a célok elérését, így a feladat elvégzésére kötelezett településeket hozzásegíti az előírások teljesítéséhez. Továbbá megkönnyíti a szolgáltató kiválasztását, és a szakmai teljesítés minőségi problémáiból adódó jogviták és egyéb problémák előfordulási esélyét minimalizálja. A megvalósított feladatok legnagyobb haszonélvezői végezetül az adott település lakói lesznek, mivel a cselekvési terv végrehajtása a zaj- és rezgésterhelés csökkenését, ezáltal a helyi lakosok egészségkockázatainak mérséklődését, valamint az életminőségük javulását eredményezi.

A TERVEZETT TELEPÜLÉSI EGÉSZSÉGVÉDELMI ÉS EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG EGY VÍZ-ÓJA

A stratégiai zajtérképkészítés feladata ugyan összefüggésben áll az egészségvédelmi feladatokkal, de elsősorban a környezeti kockázatok felől értelmezett közelítésben. Ezen túlmenően a zaj- és rezgésterhelés csökkentése egyaránt szolgálja a vagyoni, műemlékvédelmi, épített örökségvédelmi érdekeket és számos gazdasági érdeket. Amennyiben az intézkedések fókuszában elsődlegesen a települési egészségvédelmet és egészségfejlesztést szolgáló tervezett cselekvések állnak, úgy megoldás lehet, ha

- a jelenleg már érvényben lévő járási egészségterv készítésére vonatkozó törvényi kötelezés oly módon kerül átdolgozásra, hogy a feladat címzettjeként ne a járás, mint hivatali hatáskört kijelölő, de öngazgatási funkcióval nem rendelkező területi egység értelmeződjön, hanem a járási szinten szervezett önkormányzatok társulásba rendezett közössége kerüljön megjelölésre, avagy bizonyos lélekszám fölött a település önállóan váljon kötelezetté;¹
- megfogalmazásra kerül olyan átfogó, a szakmapolitikai tervezési hierarchia legmagasabb szintjét jelentő ágazati stratégia – nemzeti népegészségügyi program – amely minden, a tervezési hierarchia alsóbb szintje számára célrendszerét és prioritásait tekintve igazodásként szolgálhat;
- létrehozásra kerül egy szakértői szervezet, amely szakmai-minőségi standardok meghatározásával és betartásával
  - a helyi egészségtervezéshez alkalmazandó egységes módszert kidolgozza;
  - a helyi egészségterveket a kötelezettek általi finanszírozás felhasználásával elkészíti;
  - a helyi egészségfejlesztési irodák munkatársai számára az egészségtervezésről és a tervben foglaltak

¹ E problémát részletesen az ebben a különszámban megjelent „Észrevételek a járási egészségterv-készítés aktuális törvényi kötelezettségével kapcsolatban” című közlemény tárgyalja.

- megvalósításának elősegítéséről képzéseket szervez;ⁱⁱ
- a helyi döntéshozók és a polgármesteri hivatali apparátus tagjai számára az „Egészség minden szakpolitikában” és az „Egységes kormányzás” koncepciókról, valamint az egészségtervezésről és a tervben foglaltak megvalósításának elősegítéséről képzéseket szervez;ⁱⁱ
  - megfogalmazásra kerül az a végrehajtási rendelet, amely az előbbi javaslatokat is figyelembe véve az egészségterv-készítés módszerét, kötelezettjét, kidolgozóját és a végrehajtásához rendelkezésre álló szakmai támogató szervezetet megjelöli.

A szakértői szervezet közreműködésére alapozott feladatmegoldási modell az elmúlt évtizedekben bár nem szakminisztérium által szervezeten, de igazoltan működött. Ezt a megoldást alkalmazta

egyrészt a pécsi Fact Alapítvány községi egészségtervek készítésekor, másrészt az Egészséges Városok Magyar Nyelvű Szövetsége a városi egészségfejlesztési tervek készítésekor. Az első esetben a tervezési és a megvalósítási munkák végrehajtására magánalapítványi pályázati támogatás biztosította a lehetőséget.ⁱⁱⁱ A második esetben a szövetségi tagsággal vállalt önkéntes kötelezettség jelentette a tervezés és a megvalósítás alapját.^{iv} A közös jellemző azonban mindkét esetben az, hogy minden érintett település számára egyazon szervezet, szakmailag azonos alapokon nyugvó módszer alkalmazásával segítette a terv elkészítését és megvalósítását. Az országosan egységes és minden település vagy településcsoport számára elérhető azonos egészségtervezési szakmai standardok biztosításához az ágazati szakminisztérium által létrehozott, vagy kijelölt szervezet közreműködése szükséges. Ezáltal az egységes szakmai alap garantálható lehet, és így az egészséghez való jog mindenki számára egyaránt érvényesülhet.

HIVATKOZÁSOK

---

¹ 280/2004. (X. 20.) Kormányrendelet a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről

² 25/2004. (XII. 20.) KVM rendelet a stratégiai zajtérképek, valamint az intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól

³ A stratégiai zajtérképek készítését jelenleg az Agrárminisztérium, mint ágazati minisztérium által kijelölt szakmai szervezet, a Minisztérium kizárólagos tulajdonában lévő Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. végzi.

<http://www.hermanottointezet.hu> (elérve: 2019. 06. 06)

ⁱⁱ E témához kapcsolódóan javaslom a Vitrai József által jegyzett „Miért és hogyan kellene a hazai népegészségügyet megújítani” című vitaindítót tanulmányozni.

<http://folyoirat.nefi.hu/index.php?journal=Egeszsegfejlesztes&page=article&op=view&path%5B%5D=461&path%5B%5D=pdf> (elérve: 2019. 06. 04)

Az „Egészség minden szakpolitikában” és az „Egységes kormányzás” koncepciókat az ebben a különszámban megjelent „Az egészséget támogató közpolitika és az egészségtervezés néhány összefüggése” című közlemény tárgyalja.

ⁱⁱⁱ E helyzetet részletesen az ebben a különszámban megjelent „Közösségi részvételre alapozott egészségtervezés Magyarországon” című közlemény tárgyalja.

^{iv} E helyzetet részletesen az ebben a különszámban megjelent „A WHO Európai Egészséges Városok programja Magyarországon” című közlemény tárgyalja.